

Naturæ ver

BORVM QVA'M
emendatissime, insertis
vulgaribus exēplorum
interpretationibus, ad
puerorum vtilitatem.

PARISIIS
Apud simonem Colinæum.

I 5 3 7

D.

S. C.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of handwritten text, appearing to be a list or series of entries.

Continuation of the handwritten text, possibly a second list or section.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a footer or concluding remarks.

20 DIVISIO VERBORVM.

Quotuplex est verbum: duplex. Personale, & Impersonale. Personale, est quod habet distinctos numeros & personas: Impersonale, est quod caret numeris & personis.

Quotuplex est verbū personale: Quintuplex. Actiuum, Passiuum, Neutrum, Commune & Deponens.

De verbis actiuis.

Quid est verbum actiuum? Est quod in o desinens, facit ex se passiuum in or: & exigit ante se nominatiuum agentem, & post se, accusatiuum patientem. vt ego amo te. Quot sunt ordines verborum actiuorum? Sex. Actiuum simplex, Possessiuum, Acquisitiuum, Trāsitiuum, Effectiuum, & Separatiuum. Actiua simplicia exigunt ante se nominatiuum agētem, & post se accusatiuum patientem: vt, Pyrrhus amat Penelopen. *Pyrrhus ayme Penelope*. his similia sunt,

Diligo diligis

aymer

Amo amas

idem

Video vides

ueoir

Capio capis

prendre

Audio audis

ouyr

Actiua possessiua exigunt ante se nominatiuum, & post se accusatiuum cum genitiuo vel ablatiuo, vt Impleui domum tritici vel tritico:

a. ij.

Ray remply la maison de bled . his sunt similia,	
Emo emis emit. Plŕ emimus emitis	acheter
Comparo comparas	idem
Vendo vendis. Pluraliter vendimus	uendre
Vænundo vænundas	idem
Culpo culpas	blasmer
Impleo imples	emplir
Euacuo euacuas	uider

Actiua acquisitiua exigunt ante se nominatiuum, & post se accusatiuum cū datiuo: vt, Trado te studijs philosophiæ. Je te metx en l'estude de philosophie.

Do das dat: damus datis dant	donner
Dedo dedis dedit: dedimus	s'addoner
Trado tradis	liurer ou trahyr
Tribuo tribuis tribuit	ottroyer
Præbeo bes bet. præbemus betis	bailler
Impendo dis dit. dimus	bailler par authorite.

Actiua transitiva exigūt ante se nominatiuū, & post se, duos accusatiuos: vt, Doceo te artem grammaticam. Je t'enseigne l'art de grammar.

Flagito, posco, peto, doceo, rogo, calceo, celo,
Erudio, admoneo, moneo, atque interrogo, cingo,
Induo cum uestit, cūque exuo, postulat oro:

Omnibus his quartos poteris coniungere binos.

Actiua effectiua exigunt ante se nominatiuū, & post se, accusatiuum cum ablatiuo sine præpositione: vt, Ego spolio te veste. Je te despouille ta robe. similia sunt,

Spolio spolias	despouiller
----------------	-------------

Priuo priuas	priuer
Onero oneras	charger
Impleo impleo	emplir
Imbuo imbuo	idem

Actiua separatiua exigunt ante se nominatiuum, & post se, accusatiuum cum ablatiuo mediante à vel ab: vt, Audio lectionem à præceptore. *I'escoute la leçon du maistre.*

Audio audis	ouyr
Ausculto auscultas	escouter
Amoueo amoues	oster
Remoueo remoues	idem
Quæro quæris	demandar

De verbis passiuis.

Verbum passiuū, est quod in or desinens formatur ab actiuo. Verborū passiuorum sex sunt ordines sicut actiuorum: & omnes exigūt ante se nominatiuum patientem: & post se ablatiuū agentem cum præpositione à vel ab: vt, Discipulus amatur à præceptore. *Le disciple est aymé du maistre.* Casus enim qui vltra duos principales sunt, non mutantur in passiuo: vt, Tu doceris à me grammaticam. *Ie te enseigne la grammaire.*

Diligor diligeris	estre ayme
Emor emeris	estre achete
Daris vel dare	estre donne
Doceor doceris	estre enseigne
Spolior spoliaris	estre desponille
Audior audiris	estre ouy

De verbis neutris.

Verbum neutrum, est quod in o desinēs non format passiuum in or. Et eius sunt nouē ordīnes: Substātiuū, Possessiūm, Acquisitiūm, Trāsitiuū, Effectiuū, Absolutum, Imperfectum, Neutrum passiuū & Neutropassiuū.

Substātiuū, est quod per se substat: vt, Ego sum: & in ipsum cætera verba resoluuntur: vt, Amo, id est, Amans sum: Legebam, id est, Legens eram, & ab eo composita. Copulat autem similes casus: vt, Ego sum fortis. *Ie suis fort.* Cōstruitur etiam cū genitiuo: vt, Hic liber est Petri. *Ce liure est a Pierre:* & cum datiuo: vt, Est mihi pater: & cum ablatiuo: vt, sum magno animo. *Ie suis de grant couraige.* & cum duobus datiuis: vt, Sum tibi curæ. *Tu as soing de moy.* Sum tibi impedimento. *Ie te fais empeschement:* & cū ablatiuo, cum præpositione in, vel sub: vt, Sum in foro. *Ie suis au marchè.* Sum sub tecto. *Ie suis soubz le toict:* vel cū accusatiuo, cum ista præpositione apud: vt, sum apud macellum. *Ie suis au pres du marche.* Interdū sine casu posteriore: vt, Deus est: Deus fuit semper, & Deus erit semper. *Dieu est, dieu á tousiours esté, & tousiours sera.* Composita autē iunguntur fere semper datiuo: vt, Ego intersum lectioni. *Ie suis present a la lecon.* Illi inest virtus. *Il á de la uertu.* Multa mihi desunt. *Plusieurs choses me deffailent.*

Sum es est: Plu. sumus estis sunt estre
Intersum interes interfui estre present

Obsum obes obfui	nuyre
Prosum prodes profui	profiter
Præsum præes præfui	presider
Adsum ades adfui	estre present
Absum abes abfui	estre absent
Desum dees defui	defaillir
Insum ines infui	estre dedens
Subsum subes subfui	estre deffoubz
Superfum superes superfui	estre superflu.

Neutra possessiua exigunt ante se nominatiuum patientem, & post se ablatiuum sine præpositione: vt, Petrus abundat literis . Pierre est bien lettré.

Egeo eges eget. Plur. egemus	auoir befoing
Indigeo indiges indiget	idem
Careo es et. Plura. caremus.	auoir deffault
Abundo abundas abundat	auoir beaucoup
Affluo affluis affluit	idem
Exubero exuberat exuberat	idem
Satago satagis satagit	faire diligence
Memini meministi	souuenir

Neutra acquisitiua exigunt ante se nominatiuum agentem, & post se datiuum patientem: vt, Ego indulgeo amori nostro.

Seruiro seruis seruiui	seruir
Inseruiro inseruis inseruit	idem
Studeo studes	estudier
Obuiro obuias	rencontrer
Occurro occurris	aller a lencontre
Obedio obedis	obeir

Neutra transitiua exigunt ante se nominatiuum agentem , & post se accusatiuum patientem sicut actiua : vt , tu aras terram. *Tu laboures la terre.* & , ego sero agrum. *Je seme le champ.* potest etiam addi datiuus: vt, Vergil. En queis cōseuimus agros. *Voyci pour qui nous auons semez les champs.* Et habēt passiuū in tertijs personis in utroq; numero: vt, Terra aratur à te. *La terre est labouree par toy.* & , Agri seruntur à me. *Les champs sont semez par moy.*

Aro,as,auī,atum,aratu	labourer
Colo colis colui cultum cultu	cultiuier
Semino seminas seminaui	semer
Sero seris seui satum	idem
Insero inseris inseui insitum insitu	enter
Consero conseris	idem
Planto plantas	planter

Neutra effectiua exigunt ante se nominatiuum patientem, & post se, ablatiuum agentem sine præpositione: vel accusatiuum cum præpositione ob, aut propter: vt, Ego caleo igni, vel ob ignē, vel propter ignem. *I'ay chault au feu, ou pour le feu, ou aupres du feu.*

Caleo cales	auoir chault
Frigeo frigēs	auoir froit
Albeo albes	blanchir
Nigreo nigres	noircir

Neutra absoluta exigūt ante se nominatiuū: post se autē nullo indigēt casu: vt, De⁹ est. *Dieu est.* Ego uiuo. *Je uix.* Nisi mediāte præpositiōe:

vt Deus est in cælo. *Dī^{eu} est au ciel.*

Viuo viuis *uiure* Intereo iteris *mourir*

Occūbo bis *mourir* Occido occidis *tuer*

Obeo obis *idem* Dormio mis *dormir*

Pereo peris *perir* Vigilo vigilas *ueiller*

Neutra imperfecta exigūt ante se nominati-
uum, & post se obliquum cū præpositione: nisi
fuerint nomina aduerbialiter posita, vt Eo in
urbem, eo domum. *Je m'en uois a la uille, a la
maison.*

Abeo abis *aller*

Discedo discedis *aller ou departir*

Recedo recedis *idem*

Eo is *aller*

Vado vadis *idem*

Incedo incedis *cheminer*

Pergo pergis *idem*

Neutra passiuæ, dicūtur in voce actiuæ, & in-
star passiuorum cōstruūtur: vt, Discipuli vapu-
lant à præceptore. *Les disciples sont batus du mai-
stre.* & sunt quinque, vt ex his versibus patet,
Exulo cum licēo, uapulo, sic uæneo, nubo;
Ordinis octauī dic hæc, passiuæq; neutra.

Neutropassiuæ dicuntur quæ in præteritis,
atq; his quæ à præteritis formantur, declinan-
tur sicut passiuæ. In cæteris vero temporibus,
seruant vocem actiuorum. & sunt sex:

Gaudeo cum fio, fido, confido *solere:*

Audeo, cum soleo, fio quoq; gaudeo, fido,

Præsumsum iunge, neutropassiuæ secundæ.

De verbis communibus.

Verbum cōmune est, quod in or desinens nō formatur à verbo desinente in o, & actionem & passionem significat, actiuorum & passiuorum simplicem cōstructionem requirit: vt, ego criminoꝝ te, & criminoꝝ à te. *Ie te accuse, & tu me accuses.* & sunt decem,

Largioꝝ, expeꝝioꝝ, ueneꝝoꝝ, moꝝoꝝ, ofculoꝝ, hoꝝtoꝝ, Criminoꝝ, amplectoꝝ, interpretoꝝ, hoꝝpitoꝝ adde.

De verbis deponentibus.

Verbū deponēs est, quod in or finitū nō habet actiuum in o, & actionē vel passionē significat.

Verborum deponentiū septem sunt ordines, Possessiuum, Acquisitiuum, Transitiuum, Effectiuium, Absolutū, Imperfectum & Passiuum.

Deponentia possessiua exigunt ante se nominatiuum agentem, & post se, genitiuum, vel ablatiuum patientem, sine præpositione: vt, dii vescūtur ambrosia. *Les dieux uiuent d'une uian- de qu'on appelle Ambrosia.*

Abutor abuteris	mal user
Vtor vteris	user de choses utiles
Fruor fruieris	user par delectation
Fungor fungeris	faire son deũvoir
Potior potiris	user de choses desirées
Vescor vesceris	user de viandes
Recordor recordaris	auoir memoire
Reminiscor reminisceris	souuenir
Obliuiscor obliuisceris	oublier
Misereor misereris	auoir pitie

Deponentia acquisitiua exigunt ante se nominatiuum agentem, & post se, datiuum patientem: vt, Ego auxiliior tibi. *Ie te ayde.*

Auxilior auxiliaris auxiliatus sum *ayder*

Adminiculor adminicularis *idem*

Opitulor opitularis opitulatus sum *idem*

Suffragor aris at⁹ sū. *porter la parolle pour q̄lcū.*

Minor minaris minatus sum *menacer*

Insidior insidiaris insidiatus sum *espier*

Deponētia trāsitiua exigūt ante se noīatiuū agentē, & post se, accusatiuū patiētem: vt, Ego sequor imperatorem. *Ie suys l'empreur.*

Sequor sequeris *suiure*

Prosequor prosequeris *idem*

Insequor insequeris insecutus sum *ensuiure*

Persequor persequeris *persecuter ou poursuyure*

Fateor fateris *confesser*

Confiteor confiteris *idem*

Precor precaris precatus sum *prier*

Deponentia effectiua exigunt ante se nominatiuum patientem: post se vero, ablatiuum agentem sine præpositione, vel accusatiuum cū ob, vel propter: vt, Ego lætor tua felicitate. *Ie suis ioyeux de ton bon heur.*

Lætor, aris *s'esioir*

Tristor tristaris tristatus sum *soy douloir*

Irascor irascaris iratus sum *soy courouer*

Indignor indignaris natus sum *soy despiter*

Verecundor verecundaris *auoir honte*

Queror quereris *soy complaindre.*

Deponentia absoluta exigūt ante se nomi-
natiuum,& post se,nullo indigent casu:vt,Ego
prophetor. *Ie prophétize.*

Expergiscor expergisceris	<i>s'esueille</i>
Morior moreris	<i>mourir</i>
Philosophor philosopharis	<i>\ philosopher</i>
Iocor iocaris	<i>iouer ou gaber</i>

Deponentia imperfecta exigūt ante se no-
minatiuū,& post se obliquū cū aliqua præposi-
tione:nisi sint nomina aduerbialiter posita: vt,
Ego egredior de tēplo. *Ie fors hors de l'esglise.*
reuertor domum. *Ie reuiens en la mai son.*

Gradior graderis gressussum	<i>cheminer</i>
Proficiscor proficisceris profectussum	<i>aller</i>
Ingredior ingrederis ingressussum	<i>entrer</i>
Reuertor reuerteris reuersussum	<i>retourner</i>
Altercor altercaris altercatussum	<i>noiser</i>

Deponentia passiuā exigunt ante se nomi-
natiuum patientem,& post se ablatiuū agen-
tem cum præpositione:vt,Ortus sum ex bono
patre. *Ie suis né d'ung bon pere.*

Patior pateris passussum vel fui	<i>souffrir</i>
Renascor renasceris renatussum	<i>renaitre</i>

De verbis impersonalibus

Verbum impersonale,est quod non habet di-
stinctos numeros, & personas. Et est duplex,
actiuæ vocis,& passiuæ vocis.

Impersonale actiuæ vocis, est quod desinit in
t,vt tædet. Impersonale passiuæ vocis,est quod
desinit in tur,& deriuatur à verbis in o, nō si

gnificantibus passionē:& nullum casum requirit:vt,viuitur,*on uit*: statur, *on est debout*: legitur,*on list*.

Verborum impersonaliū actiue vocis quinque sunt ordines, siue species: scilicet Possessiuum, Acquisitiuum, Trāsitiuum, Affectiuum, & Imperfectum.

Impersonalia possessiua exigunt ante se genitium,& post se infinitiuum:vt Præceptoris interest legere,*C'est a faire au maistre a lire*.& discipuli refert audire.*C'est a faire au disciple a ouyr*.excipiūtur genitiui quinque pronominiū, mei, tui, sui, nostri, vestri:Itē genitiuus huius nominis, cuius cuia cuiū:loco quorū ponuntur ablatiui fœminini: mea, tua, sua, nostra, vestra, cuia. Interest intererat interfuit *c'est a faire*
Refert referebat *il appartient*

Impersonalia acquisitiua exigunt ante se datiuum,& post se infinitiuum:vt, mihi contingit legere.*il eschet que ie lise*.

Accidit accidebat *il eschet*
Contingit contingebat *idem*
Euenit eueniebat *il aduient*
Placet placebat *il plaist*
Libet libebat *idem*

Impersonalia transitiua exigunt ante se accusatiuum,& post se infinitiuum:vt, Me iuuat legere, *il m'est bon que ie lise*. & sunt quatuor, Iuuat, Decet, Delectat, & Oporter.

Impersonalia affectiua exigunt ante se accu-

fatium personæ patientis: & post se, infiniti-
uum, vel genitium personæ agentis: vt, Me
miseret calamitatis humanæ. *I'ay pitie de la po-
urete du monde.* & sunt quinque: Pœnitet, Tædet,
Miseret, Pudet, & Piget.

Impersonalia imperfecta, sunt quæ, si in infi-
nituius verborum personaliũ iungantur, perso-
nalia sunt: si verò infinitiuis impersonaliũ, im-
personalia: vt Institutum vitę tuæ incipit mihi
placere. *Ta maniere de uiure me comence a plaire.*
& Incipit me pœnitere laboris mei. *Je me com-
mence a repentir de æ que i'ay faict.* & sunt qua-
tuor: Incipit, Desinit, Debet, Solet.

Infinitiui verborũ personaliũ exigũt ante se
accusatium: post se autem, casus suorũ verbo-
rum: vt, Cupio te frui felicitate tua. *I'ay grant
desir que tu iouysses de ta felicite.*

Gerũdia & supina & pãticipia ante se casum
non postulant: sed post se quærunt casus suo-
rum verborũ: vt, Studeo causa acquirendi glo-
riam. *Je estudie pour acquerir gloire.* & curro cau-
sa amãdi à te. *Je cours pour estre ayme de toy.* &
eo doctũ discipulos. *Je uois enseigner les disciples*

De interrogationibus, quos, qua, vbi,
& vnde.

AD interrogationẽ per quò, recte respõ-
debimus per ista aduerbia, huc, illuc,
istuc, intro, foras, vsquam, nusquam, si-
quò, nequò, aliquò, vtroq; quocũque, quoquò,
quouis, quolibet, eò, eodẽ, supra, infra, & quò.

Nomina vero vrbium, oppidorum, & villarum propria, in accusatiuo ponuntur: vt, eo Romā, Venetias. Et eodē modo locantur, rus, domus, militia & humus. Et omnia alia in accusatiuo ponuntur cum præpositione, ad, vel simili: vt, Eo ad templum, In Cyprum, Italiam versus. *Ie uois a l'esglise, en Cypre, uers Italie.* vtimur etiā supinis in um sine præpositione: vt, Eo lectum, & ad legendum. *Ie uois lire, & a lire.*

Ad interrogationem per quā, respōdebitur per aduerbia sequentia: hac, istac, illac, intus, foris, siquā, nequā, aliā, aliquā, vtraque, quacunq;, & eadem, & quā. Nomina vero vrbium oppidorum, & villarum in ablatiue ponuntur sine præpositione: vt Transiui Roma, rure, domo, militia, humo. *I'ay passe par rome, par l'heritaige, par la maison, par la bataille, par la terre.* Alia vero in accusatiuo locari solent, cum præpositione, per: vt, Transiui per viam, per fluuiū. *I'ay passe par la uoye, par la riuere.*

Ad interrogationē per vbi, respondetur per aduerbia in loco significantia, hic, illic, istic, intus, foris, vsquam, nusquam, ibi, ibidem, vbiq;, alibi, alicubi, sicubi, necubi, vbiuis, vbilibet, vbi, vbicunq;, vtrobiq;, superius, inferius, & vbi.

Nomina vrbium, oppidorū, & villarū ponuntur in genitiuo: si sint primæ vel secundæ declinationis, vt Sū Lugduni. *Ie suis a Lyō.* Fui Romę. *I'ay esté a Rome.* Si vero tertię vel tātū pluraliter declinata, in ablatiue sine præpositione: vt tu fuisti

Carthagine: ego erā Venetijs. *Tu as esté a Carthage, i' estois a Venise.* Alia vero in ablatiuo ponitur cū præpositione, in, vel simili: vt, Sum in templo. *Ie suis a l'esglise.* Sub tecto. *soubz le toict.* Super lapide. *sur la pierre.* Rus, domus, militia, humus, sequuntur regulam propriorum.

Ad interrogationē per vnde, respōdetur per aduerbia significātia motū de loco, hinc, istinc, illinc, intus, foris, sicunde, nēcunde, aliunde, aliunde, vndiq, vndecunq, vtrinq, vndévis, vndélibet, indè, supernè, infernè, cēlitus, funditus.

Nomina vrbum, oppidorum & villarū propria: & ista quatuor nomina, Rus, Domus, Militia, & Humus, in ablatiuo ponuntur sine præpositione: vt, Tu venis Florentia, Carthagine. *Tu viens de Florence, de Carthage.*

Alia omnia in ablatiuo locabuntur, cū præpositione ex, vel è, vel ab, vel simili: vt, Venio ex agro, reuertor à templo, vel ex templo, redeo ab vrbe. *Ie viens du champ, ie reuiens de l'esglise, de la uille.*

F I N I S.
W

